

Het panel

Illustratie: Claudia Riet

Eén op de zes verpleegkundigen en verzorgenden in loondienst heeft serieus overwogen om als zelfstandige aan de slag te gaan. Maar ze zullen die stap niet snel zetten. Daarvoor vinden ze de nadelen te groot. De overwegingen om als zelfstandige te gaan werken hebben vooral te maken met zaken die zij in hun werk als hinderlijk ervaren.

Werken als zelfstandige, of toch maar niet?

Hoeveel zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) in de verpleging en verzorging werken is niet bekend, maar er zijn wel aanwijzingen dat het aantal substantieel is. Bekker e.a. schatten in 2003 al dat het ging om een aantal van tussen 4000 en 6000 verpleegkundigen en verzorgenden. Het werken als zelfstandige wint sindsdien in Nederland aan populariteit, getuige de toename van het aantal zzp-ers dat zich jaarlijks bij de Kamer van Koophandel inschrijft. In 2008 startten ruim 92.000 personen als zzp-er, tegenover 59.000 in 2004. De meerderheid (54%) van alle startende ondernemers is werkzaam binnen de dienstensector. Daaronder vallen onderwijs, kinderopvang en zakelijke dienstverlening zoals training, coaching en boekhouding, en natuurlijk de zorg. Mede vanwege de toename van zzp-ers die in de thuiszorg gaan werken, is de groei van het aantal zzp-ers in de dienstensector sterker dan in andere sectoren. In 2007 startten 420 zzp-ers in de thuiszorg, een toename van 122 procent ten opzichte van 2006 (Kamer van Koophandel, 2008, 2009). Om de belangen van zzp-ers in de zorg te behartigen richtte de beroepsvereniging Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (V&VN) in juni 2009 het Platform V&VN Zelfstandigen op.

Welke voor- en nadelen heeft het werken als zelfstandige? En kunnen we een uitstroom verwachten van verpleegkundigen en verzorgenden die als

zelfstandige aan de slag gaan? We vroegen het de leden van het Panel Verpleging & Verzorging¹, die zelf allemaal in loondienst zijn.

Zelfstandige zonder personeel

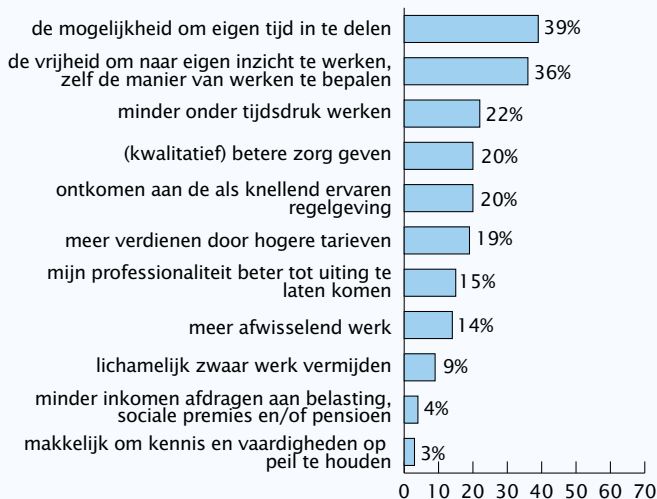
Een zzp-er is een ondernemer die geen personeel in dienst heeft. Hij of zij zoekt zelf werk, eventueel met hulp van een bemiddelingsbureau. De opdrachtgever kan een zorginstelling zijn of een privé persoon die betaalt met een persoonsgebonden budget of eigen geld. Uitzendkrachten in dienst van een uitzendbureau of detacheringsbureau zijn dus geen zzp-er. Ook al werken de leden van het Panel Verpleging & Verzorging in loondienstverband, zij kennen het verschijnsel zzp-er in de zorg doorgaans wel. Eén op de vijf panelleden heeft in het afgelopen jaar binnen het werk te maken gehad met zzp-ers. Bijvoorbeeld omdat er een zzp-er in het team werkte, omdat een collega als zzp-er is gaan werken, of omdat één van de eigen cliënten ook zorg kreeg van een zzp-er. Vooral de verpleegkundigen in de thuiszorg en de psychiatrie hebben relatief vaak te maken met collega's die als zzp-er (zijn) gaan werken.

Voor jezelf beginnen

Eén op elke zes verpleegkundigen en verzorgenden heeft wel eens overwogen zzp-er te worden. Dit speelt vooral in de psychiatrie en de thuiszorg, waar ruim een kwart van de verpleegkundigen er serieus over heeft gedacht. De meesten (66%) willen dan het liefst rechtstreeks voor cliënten werken met betaling uit PGB of privé geld. Ze willen niet altijd volledig overstappen: 41 procent wil het werken als zelfstandige combineren met een baan in loondienst. Deels vanwege een grotere baanzekerheid, maar dat is het niet alleen. Een zzp-er zal ook meer inspanningen moeten verrichten om een netwerk van collega's om zich heen te krijgen. Een thuiszorgmedewerker zegt hierover: 'Ik heb zelf gedeeltelijk als zzp-er gewerkt. Omdat het meer vrijheid geeft, er zijn geen werkafspraken meer, je kunt zelf je tijd indelen. Je bent zelfstandiger en je hebt geen "gezeur". Je moet het combineren met loondienst zodat je voldoende geschoolde collega's om je heen hebt die weten waar ze het over hebben.'

Negatieve gebeurtenissen of omstandigheden in het huidige werk vormen vaak de aanleiding om de stap naar het werken als zelfstandige te overwegen. Ruim een kwart (27%) van de panelleden geeft aan dat on-

Het **Panel Verpleging & Verzorging** bestaat uit bijna 1000 verpleegkundigen en verzorgenden. De verpleegkundigen zijn werkzaam in vier sectoren: de algemene ziekenhuizen, de psychiatrie, de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, en de thuiszorg. De verzorgenden zijn werkzaam in drie sectoren: de verpleeghuizen, de verzorgingshuizen, en de thuiszorg. Het Panel Verpleging & Verzorging wordt gecoördineerd door het Nivel met financiële ondersteuning van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport. Doel is om de deelnemers regelmatig te bevragen over beleidsrelevante onderwerpen binnen hun werk. In 2009 wordt het Panel uitgebreid met verpleegkundigen in academische ziekenhuizen, helpenden in de thuiszorg, verpleeg- en verzorgingshuizen en agogisch opgeleide begeleiders in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Zie ook www.nivel.nl/panelenv.

Figuur 1. Percentages verpleegkundigen en verzorgenden die de genoemde aspecten als een voordeel van het werken als zelfstandige ervaren

Figuur 2. Percentages verpleegkundigen en verzorgenden die de genoemde aspecten als een nadeel van het werken als zelfstandige ervaren

vrede met de huidige baan de reden is dat een overstap overwogen wordt. Het woord bureaucratie (of verwijzingen daarnaar, zoals 'kortere lijnen') valt regelmatig, evenals verwijzingen naar marktwerking en de productiedruk. 'De bureaucratie die opgelegd wordt door verzekeraars en overheid zorgt ervoor dat je weinig tijd hebt voor de mens', aldus een verzorgende uit een verpleeghuis.

Verpleegkundigen en verzorgenden die overwegen om als zzp-er te gaan werken noemen echter vooral de aantrekkelijkheid hiervan als reden. Die aantrekkelijkheid is voor veertig procent gelegen in financiële voordelen, maar ook (eveneens voor 40%) in meer vrijheid om te werken wanneer men wil en op de manier die men het beste vindt. 'Ik zou zzp-er willen worden zodat ik meer zelf mijn werktijd kan bepalen. Je kunt zorgen voor meer continuïteit in de zorg en je hebt meer tijd voor de cliënt. Bovendien heb je minder verplichte cursussen', aldus een verpleegkundige uit de thuiszorg. Een verpleegkundige in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking zegt: 'ik heb er wel eens aan gedacht zodat ik me meer kan ontplooiën in mijn werk. Als zzp-er kan ik meer doen met mijn werkervaring. Daarnaast is het fijn om zelf je uren te bepalen.'

Voordelen

Van alle ondervraagde verpleegkundigen en verzorgenden ziet bijna de helft (47%) geen enkel voordeel van het werken als zzp-er. De rest ziet dat wel. De mogelijkheid om de eigen tijd in te delen en de vrijheid om naar eigen inzicht te werken worden het meest genoemd (zie figuur 1). Ontkomen aan tijdsdruk en regeltjes wordt door ongeveer een vijfde van de verpleegkundigen en verzorgenden als voordeel van zelfstandig ondernemen gezien. Eén op de vijf denkt ook dat ze kwalitatief betere zorg gaan geven als ze als zelfstandige gaan werken. Eveneens één op de vijf verwacht dan ook meer te zullen verdienen.

Nadelen

De groep die nadelen ziet is met 84 procent groot. De administratieve rompslomp en het zelf moeten zorgen voor voldoende werk zijn de meest genoemde nadelen (zie figuur 2). Degenen die door te werken als zzp-er willen ontsnappen aan regelgeving kunnen namelijk bedrogen uitkomen: ze halen als zzp-er weer andere administratieve en organisatorische taken binnen. Voor de hand liggend zijn ook de andere genoemde nadelen: een onzekere toekomst, het ontbreken van collectieve voorzieningen, de nieuwe regelgeving waarmee een zelfstandige te maken krijgt. Bijna de helft zal het werken in een teamverband missen. Verpleegkundigen en verzorgenden zien dus zowel voor- als nadelen aan het zelfstandig ondernemerschap. Of, zoals een verpleegkundige werkzaam in een ziekenhuis opmerkt: 'werken als zzp-er is leuk, vanwege de vrijheid die je hebt. Het werk is afwisselend én je hebt een hoger inkomen. Maar de keerzijde is de onzekerheid. Want je bent wel afhankelijk van de welvaart.'

Voor- en nadelen tegenover elkaar afgewogen zijn voor maar 6,5 procent van de verpleegkundigen en verzorgenden de voordelen groter dan de nadelen.

Tot slot

Zzp-ers zijn kwetsbaar in een economische crisis. Een werkgever zal eerder stoppen met het inhuren van zzp-ers dan dat hij eigen personeel ontslaat. In de zorg is waarschijnlijk voorlopig nog werk genoeg, en zullen de zzp-ers nog relatief gemakkelijk werk vinden. Toch blijkt uit dit onderzoek dat de in loondienst werkende verpleegkundigen en verzorgenden in de nabije toekomst niet massaal als zelfstandige gaan werken. Uit de resultaten is vooral op te maken dat verpleegkundigen en verzorgenden graag meer dan nu het geval is, zelf willen bepalen wanneer ze werken, hoeveel tijd ze aan een cliënt besteden en welke zorg ze geven. Goed werkgeverschap betekent aandacht voor deze punten. ■

Noot

1 Dit bericht is gebaseerd op de peiling van begin 2009 bij 685 leden van het Panel Verpleging & Verzorging. De resultaten zijn te lezen in het rapport van A.J.E. de Veer en A. L. Francke: *Lonkt het perspectief van het werken als zelfstandige? Resultaten van een peiling onder de leden van het Panel Verpleging & Verzorging*. Utrecht: NIVEL, 2009.

Literatuur

- Bekker, S., Essen, G. van, Josten, E. & Meihuizen, H. (2003). *Arbeid in zorg en welzijn. Integreerend OSA-rapport 2003*. Tilburg: OSA.
- Kamer van Koophandel. *Startersprofiel 2007*. Uitgave Kamer van Koophandel Nederland, 2008.
- Kamer van Koophandel. *Startersprofiel 2008*. Uitgave Kamer van Koophandel Nederland, 2009.